

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СИСТЕМІ ПОРІВНЯЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 2 (32) 2014
УДК 811. 161.2'332/335:81-115

Рошко С. Трансформаційні процеси у системі порівняльних конструкцій сучасної української мови; 8 стор.; кількість бібліографічних джерел – 10; мова українська.

Анотація. У статті проаналізовано взаємозв'язок порівняльних синтаксем і підрядних порівняльних речень із точки зору формально-граматичної і семантико-синтаксичної структури речень, досліджено дериваційні перетворення в системі порівняльних одиниць у результаті синтаксичної деривації, транспозиції порівняльних форм.

Ключові слова: порівняння, порівняльна конструкція, порівняльна синтаксема, підрядне порівняльне речення, деривація, трансформація.

Серед різноманітних мовних засобів пізнання навколишнього світу чільне місце займає порівняння, яке полягає у виявленні й окресленні зовнішніх і внутрішніх зв'язків між предметами на основі наявності в них спільних рис, ознак і властивостей. Зовнішні і внутрішні зв'язки між предметами і явищами на мовному рівні відображаються і реалізуються формально-граматичною і семантико-синтаксичною структурою речень.

Як відомо, формально-граматичну структуру речення становлять синтаксичні зв'язки і виділювані на їх основі члени речення. Речення як основна синтаксична одиниця тісно пов'язана з мінімальними семантико-синтаксичними елементами – синтаксемами [1, с. 245; 5, с. 4–16; 7, с. 59–64; 10, с. 546], що виокремлюються на основі семантико-синтаксичних відношень і характеризуються зовнішнім спрямуванням на відображення стосунків між предметами і явищами об'єктивної дійсності. Синтаксеми як мінімальні одиниці обов'язково передбачають входження в більшу одиницю, якою є речення [2, с. 58; 3, с. 7–9].

Тому на сучасному етапі розвитку української мови надзвичайно важливим і актуальним є питання взаємозв'язку порівняльних синтаксем і підрядних порівняльних речень із точки зору формально-граматичної і семантико-синтаксичної структури речень, дослідження дериваційних перетворень у системі порівняльних одиниць у результаті синтаксичної деривації [3, с.152–155], транспозиції порівняльних форм.

Метою нашої статті є досить повне, дещо оновлене дослідження трансформаційних процесів у системі порівняльних конструкцій, з'ясування взаємозв'язків порівняльних синтаксем у позиції детермінантних членів речення і підрядних порівняльних речень, які вже досить об'ємно по науковому осмислені, але й дотепер ще не позбавлені значних розбіжностей в оцінці, трактуванні їх деякими синтаксистами.

Особливою актуальністю відзначається поставлена проблема при визначенні синтаксичних функцій порівнянь-членів речення і розмежуванні порівняльних зворотів та неповних підрядних порівняльних речень. Йдеться, зокрема, про неповні порівняльні речення, які дуже часто в структурному відношенні майже тотожні з порівняльними зворотами – членами речення, наприклад: *Навіть рис сіятимем, як у Тарасівці* (О.Гончар). *Як у Тарасівці* – підрядне речення порівняльне неповне із значенням: *Як у Тарасівці сіють*. – Порівняй: *Навіть рис сіятимем так, як у Тарасівці сіють*. На те, що це підрядне речення, а не порівняльний зворот, вказує, по-перше, те, що **як** тут сполучне слово, а не модально-порівняльна частка, а по-друге, що *у Тарасівці* – це обставина місця, а наявність обставини у порівняльному звороті вказує на необхідність наявності присудка чи головного члена односкладного речення, який у результаті редукації підрядного речення втрапився. З семантико-синтаксичного погляду *як у Тарасівці* – це порівняльна локативна субстанціональна синтаксема, виражена прийменниковим місцевим відмінком із порівняльним сполучником **як**, яка передбачає наявність предикативної синтаксеми. А отже, це вже не порівняльний зворот, а підрядне неповне порівняльне речення. Однак проблема розрізнення цих двох одиниць і на сьогодні не розв'язана до кінця.

Як зауважує С.Д.Єрмакова: «Трансформація підрядної частини в член речення – один з найактивніших процесів переходу складнопідрядного речення в просте [4, с. 24]». У процесі трансформації втрачається корелятивний зв'язок між головною та підрядною частинами складного речення (засобом вираження такого зв'язку були вказівні слова **так** та **такий** (-а, -е, -і) та порівняльні сполучники **як**, **мов**, **немов**, **наче**, **неначе**, **ніби** і под.), наприклад: *Панаса Кандзюбу наче вкололо щось* (М.Коцюбинський) → *Панасові так стало недобре, наче його вкололо щось*. У даному реченні слід говорити про так зване приховане порівняння,

виражене головним членом речення – присудком, яке утворилося внаслідок редукції з підрядного порівняльного речення.

Саме в результаті такої трансформації на сучасному етапі розвитку української мови існують такі синтаксичні форми вираження порівнянь у складі простих речень, як головні члени односкладних речень, зокрема безособових, які є об'єктами порівнянь по відношенню до суб'єктної частини колишнього складнопідрядного порівняльного речення. Кожне з односкладних простих речень із порівняльним головним членом можна реконструювати у складнопідрядне. Ще Фердинанд де Сосюр у свій час відзначав, що «порівняння завжди зводиться до реконструкції форм [9, с. 274]», наприклад: *Кочубея ніби шпильками кольнуло, – сів* (Б.Лепкий) → *Кочубеєві так стало недобре, ніби хтось його шпильками кольнує, – сів; Йому [Чіпці – Р.С.] стало немов легше од такої прохолоди* (Панас Мирний) → *Йому відразу стало краще, немов він відчув полегкість від прохолоди*.

Трансформаційний процес переходу предикативного компонента складного речення в член речення спостерігаємо в порівняльних фразеологічних присудках, у складі яких вжиті модально-порівняльні частки **як, мов, немов, наче, неначе, ніби** і под., наприклад: *Невістка – як з хреста знята* (Панас Мирний) → *Невістка виглядала так погано, як мертвий, якого зняли з хреста; Тільки Чіпка – як води набрав у рот. Він мовчки їв, мовчки пив...* (Панас Мирний) → *Тільки Чіпка так мовчав, як коли б він мав повний рот води і не міг говорити*.

Дериваційні перетворення складних структур у прості спостерігаємо також у специфічних формах порівнянь-присудків, які семантично є повторенням підметів у реченнях типу: *Марія? Що ж молодиця як молодиця...* (М.Коцюбинський); *Був хазяїн як хазяїн;...усе позбував, усе попропивав, звівся нінащо* (Г.Квітка-Основ'яненко); *А зорі – як зорі: ні добрі, ні злі* (П.Скунць). У подібних конструкціях стверджується, що предмет думки такий, яким він і має бути по своїй природі, підкреслюється основне значення підмета. Якщо підійти до цього явища з точки зору редукції, то присудки зазначеної структури виражають тотожність окремого явища, події, факту з еталоном, в якості якого виступає окрема особа або її поведінка, наприклад: *...в селі хоч сусіди як сусіди...* (П.Скунць) → *в селі хоч сусіди є такі, якими вони мають бути, якими вони можуть бути*. У межах даного процесу спостерігаємо і перехід сполучного слова **які** у модально-порівняльну частку **як**. І хоча присудки зазначеної структури виражають швидше ствердження як порівняння, на нашу думку, у даних випадках, слід говорити про так зване приховане порівняння, яке закладене в самій семантиці наведених конструкцій.

Виразний процес трансформації спостерігаємо у порівняннях, виражених прислівниковою формою з **по-**, що мотивуються іменниками-назвами істот типу: **по-дружньому, по-дитячому, по-циганському, по-рицарськи, по-панськи** і виступають у реченні у функції обставини способу дії. Із семантико-синтаксичного погляду такі порівняння-обставини способу дії є похідними морфологічними варіантами порівняльних субстанціональних суб'єктних синтаксем, що утворилися внаслідок редукції колишніх складнопідрядних порівняльних речень, наприклад: *Він [Петро – Р.С.] думає тільки про велику платню, власну хату, щоб жити по-панськи, менше працювати* (Ф.Потушняк); → *Він [Петро – Р.С.] думає тільки про велику платню, власну хату, щоб жити, як пан живе, менше працювати*. Що ж до прислівників – обставин способу дії розглядуваного типу, що мотивуються іменниками-назвами неосіб, то в них порівняльна семантика менш виразна. З структурно-семантичного погляду такі порівняльні утворення є морфологічними варіантами похідних локативних та часових синтаксем, що утворилися внаслідок трансформації складних структур у прості, наприклад: *...вона продовжує співати по-степовому* (О.Гончар) → *...вона продовжує співати, як співають у степу; Сонце осіннє політньому блиска...* (М.Рильський) → *Сонце осіннє блискає, як улітку*.

Найтипівішими і найчастіше вживаними в сучасній українській мові є порівняння-обставини способу дії, виражені іменниками в називному та непрямих відмінках із порівняльними сполучниками. З семантико-синтаксичної точки зору непоширені порівняння зазначеного виду являють собою похідні утворення від субстанціональних суб'єктних і об'єктних синтаксем, поширені – сполучення атрибутивних і суб'єктних синтаксем, наприклад: *Я плавав, як дитина...* (О.Кобилянська) → *Я плавав, як плаче мала дитина; Вже пролетів, немов пташка зальотна, весняний той час...* (Леся Українка) → *Вже пролетів, як та пташка літає зальотна, весняний той час...Тесляр на наймичку свою, Неначе на свою дитину, Теслу, було, і струг покине Та й дивиться...* (Т.Шевченко) → *Тесляр на наймичку свою дивиться так, неначе він дивиться на свою дитину*.

Порівняння-обставини способу дії у сучасній українській мові виражаються також прикметниками, дієприкметниками і дієприкметниковими зворотами. Такі порівняльні конструкції вступають у напівпредикативні синтаксичні відношення з іншими членами речення і поєднують у собі синтез трьох відтінків синтаксичних відношень: атрибутивного, обставинного способу дії та предикативного. Іноді на основне обставинне значення способу дії дієприкметникового звороту нашаровується додатковий обставинний відтінок причини, що обумовлюється семантикою слів порівняльного звороту, який очевидно утворився з підря-

дного обставинного речення причини в результаті синтаксичної редукації складного речення, наприклад: *...навіть **козачки, ніби заохочені Мотриним танцем**, пускалися ї собі по блискучій доливіці* (Б.Лепкий); → *...козачки пускалися ї собі по блискучій доливіці, тому що вони були заохочені Мотриним танцем*. Порівняння – обставини способу дії виражаються також дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами, яким властива додаткова предикативність, тобто дія дієприслівника не зумовлює дію головного присудка і не зумовлюється ним [6, с.17]. Такі порівняння-обставини способу дії є редукованими утвореннями із складних порівняльних речень, у яких дієприслівник виступав дієсловом і виконував роль присудка, наприклад: *Се було саме збіжжя Івоніки, через яке [Анна – Р.С.] йшла стежкою і яке час від часу гладила верхи рукою, **мов голублячи його до себе*** (О.Кобилянська) → *...через яке [Анна – Р.С.] йшла стежкою і яке час від часу гладила верхи рукою так, мов голубила його до себе*.

У деяких випадках порівняльні прислівники – обставини способу дії характеризують спосіб дії за часовим відношенням шляхом порівняння моменту однієї дії з іншою дією. При цьому один часовий момент виражений підпорядковуючим дієсловом, а другий – прислівником. Такі порівняльні часові синтаксеми виражають часові відношення у межах вихідного складнопідрядного речення, вказуючи на часову послідовність і наступність порівнюваних явищ, наприклад: *Світло горіло, **як перше**, а в кутках ховалася темнота* (О.Кобилянська); *«Не роззуби ягнят, **як учора**, бо на гамуз поб'ю...»* (М.Коцюбинський); *Мотря розплющує очі – і портрети знову висять, **як і перше**, на стінах* (Б.Лепкий); *Батько, **як і раніш**, крутиться перед гурту на своїй інвалідницькій дощечці з коліщатами* (О.Гончар).

Дериваційні процеси переходу складних порівняльних структур у прості спостерігаємо і у інших типах порівнянь-членів речення, зокрема у обставинах міри й ступеня. Порівняння – обставини міри й ступеня найчастіше виражаються називним відмінком іменників (рідше субстантивованих займенників та прикметників) із порівняльними сполучниками **ніж, як, мов, немов, наче, неначе, ніби** і відносяться до прикметників (дієприкметників) у ролі іменних частин присудків. Із семантико-синтаксичного погляду такі порівняння являють собою похідні утворення від субстанціональних синтаксем підрядних порівняльних речень, ускладнених у поширених структурах атрибутивними синтаксемами, і виступають як конкретизатори предикатних синтаксем, наприклад: *А ти була, **як мрія, неповторна**...* (В.Симоненко) → *А ти була такою неповторною, як мрія є неповторна; Була [Рахіра – Р.С.] бистра і скоро, **мов дика коза**...* (О.Кобилянська) → *Рахіра була така бистра і скоро, мов дика коза є бистра і скоро*. Порівняння – обставини міри й ступеня можуть бути

виражені й непрямыми відмінками іменників у сполученні з порівняльними сполучниками **як, мов, немов, наче, неначе, ніби** і под. Такі обставини теж, звичайно, відносяться до іменної частини присудка, вираженої якісним прикметником, і до обставин, виражених якісним прислівником. У цих випадках вони є уточнюючими, відокремленими обставинами міри й ступеня. У семантико-синтаксичній структурі речення такі порівняння є похідними утвореннями як від об'єктних, так і від локативних синтаксем колишніх підрядних порівняльних речень, наприклад: *...у Кочубеевих сінах зробилося сумно, **як на поминках**...* (Б.Лепкий); → *...у Кочубеевих сінах зробилося так сумно, як буває тільки на поминках; І дороги скарби несеш обачно ти, **Як чащу, як свічу**, у радісне роздолля...* (М.Рильський) → *І дороги скарби несеш ти так обачно, Як чащу, як свічу, у радісне роздолля...*

Трансформаційний процес переходу складної структури у просту спостерігаємо і у порівняннях-обставинах причини й мети, які в більшості випадків розмежувати буває дуже важко, а іноді навіть неможливо, що пояснюється, поперше, подібністю засобів їх вираження, а по-друге, нашаруванням синтаксичних відношень причини й мети в одній порівняльній конструкції. У функції порівнянь-обставин мети простежуються звичайно ірреальні порівняння з сполучниками **мов, немов, мовби, ніби** тощо, виражені найчастіше дієприслівниковими зворотами або, зрідка, іменниками в непрямих відмінках. «З граматичних умов, необхідних при вживанні дієприслівникових частин речення, що мають обставинне значення мети, слід, зокрема, відзначити одну: дієприслівники виступають виключно у формі недоконаного виду [6, с. 77]». Специфікою таких порівняльних конструкцій є те, що їх на сучасному етапі розвитку мови можна перетворити на складнопідрядні порівняльні речення з підрядними мети, наприклад: [Анна – Р.С.]...*сперлась на хвилину об паркан, **мов відпочиваючи*** (О.Кобилянська) → [Анна – Р.С.]...*сперлась на хвилину об паркан для того, щоб відпочити*. З другого боку, ці ж порівняльні конструкції можна перетворити на складнопідрядні порівняльні речення з обставинними способом дії, наприклад: [Анна – Р.С.]...*сперлась на хвилину об паркан так, мов вона відпочивала... або ж ...мов вона хотіла відпочити, вона бажала відпочити...*, а вживання в підрядній частині модальних лексем зі значенням бажаності, волевиявлення, як наприклад: ***хотіти, бажати, прагнути, намагатися*** має здатність ускладнювати семантику речення значенням бажаного наслідку або мети. Але навіть у тому випадку, коли припустити, що вихідною базовою одиницею для утворення порівнянь-обставин мети з точки зору діахронії були підрядні порівняльні речення обставинні способом дії, то на сучасному етапі розвитку мови вони мають виразний відтінок мети з нашаруванням

синтаксичного відношення причини, що обумовлюється семантикою окремих слів порівняльного звороту та їх семантичними зв'язками з основною частиною речення. Більшість із порівнянь – обставин мети розглядуваного різновиду можна реконструювати у підрядні обставинні речення причини, наприклад: [Анна – Р.С.]... *сперлась на хвилину об паркан, **мов відпочиваючи*** (О.Кобилянська) → *Анна... сперлась на хвилину об паркан, тому що хотіла відпочити; А чужі очі уже впираються в спину Тимофія. Він повів плечима, **мовби струшуючи недобрий погляд...*** (М.Стельмах) → *Він повів плечима, тому що хотів струсити недобрий погляд; І замовк [Мірошніченко – Р.С.] у тиші, **наче роздумуючи, а чи зрозуміло йому самому те, що він сказав...*** (М.Стельмах) → *І замовк Мірошніченко у тиші, тому що роздумував, а чи зрозуміло йому самому те, що він сказав...* Однак, на наш погляд, синтаксичне відношення причини в даних випадках не можна вважати превалюючим.

Не можна, на наш погляд погодитися із Л.М.Коць у тому, що «обмежена кількість випадків, у яких дієприслівникова частина речення має значення мети, може сприяти повному заперечуванню такого значення дієприслівникових частин речення [6, с. 75]». Адже, як зазначає далі сам автор, у мові існують випадки, де обставинне значення мети дієприслівника не викликає застережень і впливає з самої семантики дієприслівників, а також із семантики речення взагалі [6, с. 76–77].

Порівняння – обставини мети в сучасній українській літературній мові виражаються, зрідка, й порівняльними зворотами, що складаються з іменників у непрямих відмінках і порівняльних сполучників. Такі порівняльні цільові синтаксеми передбачають наступність у плані часової перспективи, виражають гіпотетичну модальність бажаності здійснення явища, що виступає бажаним наслідком [1, с. 274], наприклад: *І вона [Маланка – Р.С.] **потаємно від своїх побігла, немов за ділом, до Кандзюби*** (М.Коцюбинський).

Простежуються в сучасній українській літературній мові випадки вживання порівняльних зворотів і у функції обставини причини. Такі порівняльні звороти теж виступають ірреальними порівняннями і виражаються, як правило, дієприкметниковими і дієприслівниковими зворотами, а також іменниками у поєднанні з **ірреальними** порівняльними сполучниками **мов, мовби, немов, наче, неначе, ніби** і под. Порівняння – обставини причини, виражені дієприкметниковими зворотами, вживаються, звичайно, у постпозиції до головної частини речення або між підметом і присудком. Характерною особливістю дієприкметникових порівняльних зворотів, що мають обставинне значення причини, є те, що у їх складі вживаються тільки пасивні дієприкметники, наприклад: *...вона [Фрузя – Р.С.] **сиділа бліда, заля-***

*кана, **мов винувата якимсь важким гріхом...*** (І.Франко) → *...вона сиділа бліда, залякана, тому що відчувала свій важкий гріх; Княгиня, **ніби тим дуже здивована, повернула до свого кума Шереметьєва і спитала його, чи можливе це?*** (Б.Лепкий) → *Княгиня повернула до свого кума Шереметьєва і ще раз спитала його, чи можливе те про що він розказував, тому що була тим дуже здивована.* Порівняння – обставини причини в сучасній українській літературній мові виражаються також, як було зазначено, непрямими відмінками іменників у поєднанні з ірреальними порівняльними сполучниками. Такі порівняльні причинові синтаксеми «являють собою відзеркалення причиново-наслідкових відношень у структурі складного речення, яке є для ускладненого простого речення з названими синтаксемами базовою (вихідною) одиницею [1, с. 273]». Навколо порівняльних сполучників групуються прийменники, які передають додаткові семантичні відтінки походження явища, результативної причини, що сприяє здійсненню певного наслідку тощо, наприклад: *У купу **вівці збились. Немов із холоду, ягнятко на руки полізло*** (П.Тичина); *Дорошенко **вгадав. Мазепа таки покинув його, ніби не з власної волі, а перехоплений запорожцями і доставлений до Самойловича*** (Б.Лепкий). Порівняння – обставини причини виражаються і дієприслівниковими зворотами, стрижневим словом яких виступає дієприслівник доконаного або недоконаного виду. Такі порівняльні конструкції у плані діакронії становлять похідні (вторинні) утворення від складнопідрядних речень із підрядними причини, наприклад: *Зі **стогоном** [Галя – Р.С.] **кидається за підводою, і Григорій, наче почувши її стогін, тяжко розплющує очі...*** (М.Стельмах) → *Галя зі **стогоном** **кидається за підводою і Григорій розплющує очі, тому що він почув її розпачливий стогін.***

Порівняння-члени речення, на наше переконання, є редукованими утвореннями з підрядних порівняльних двоскладних речень, що виникли внаслідок втрати корелятивного зв'язку між головною та підрядними частинами складного речення, тому при визначенні синтаксичних функцій порівнянь у межах простого речення слід звертати увагу також на функціональне значення вихідної (базової) порівняльної підрядної частини складного речення.

Якщо з формально-граматичної точки зору порівняння виступають як члени речення і характеризуються різноманітністю синтаксичних функцій, то з точки зору семантико-синтаксичної вони являють собою порівняльні синтаксеми різних типів.

Порівняльні звороти у функції різних членів речення, як і окремі порівняльні словоформи (наприклад, головні члени односкладних речень), утворилися внаслідок трансформаційних процесів у системі порівняльних одиниць української мови,

редукції складних порівняльних конструкцій, тому при розмежуванні порівняльних зворотів і неповних порівняльних речень необхідно враховувати не тільки зовнішнє синтаксичне вираження порівняльного звороту, але і його внутрішнє семантичне навантаження.

Отже, подальша розробка проблематики порівнянь в українській мові, зважаючи на складність, розмаїтість та фундаментальну вагомість порівняльних конструкцій для мови в цілому й художнього мовлення, зокрема, залишається актуальною потребою.

Література

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник / І.Р.Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
2. Вихованець І.Р. Нариси з функціонального синтаксису української мови / І.Р.Вихованець. – К.: Наук. думка, 1992. – 220 с.
3. Вихованець І.Р. Семантико-синтаксична структура речення / І.Р.Вихованець, К.Г. Городенська, В.М.Русанівський. – К.: Наук. думка, 1983. – 218 с.
4. Єрмакова С.Д. Розмежування складних і простих речень / С.Д. Єрмакова // Укр. мова і літ. в шк. – 1979. – № 5. – С. 23 – 27.
5. Золотова Г.А. Синтаксический словарь. Репертуар элементарных единиц русского синтаксиса / Г.А.Золотова. – М.: Наука, 1988. – 440 с.
6. Коць Л.М. Дієприслівник у сучасній українській літературній мові (специфіка зв'язків та їхніх значень) / Л.М.Коць. – К.: Вид-во АН УРСР, 1964. – 164 с.
7. Мухин А.М. Синтаксема как функциональная синтаксическая единица / А.М.Мухин // Вопр. языкознания. – 1961. – № 3. – С. 53–65.
8. Рошко С.М. Формально-граматична та функціонально-семантична структура порівняльних синтаксем і підрядних речень у сучасній українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец.10.02.01 «Українська мова» / С.М.Рошко. – Ужгород, 2001. – 21 с.
9. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики / Фердинанд де Сосюр. – К.: Основи, 1998. – 324 с.
10. Українська мова: Енциклопедія / Русанівський В.М., Тараненко О.О.(співголови), М.П. Заблук та ін. – К.: Укр. енцикл., 2000. – 752 с.

Светлана Рошко

ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СИСТЕМЕ СРАВНИТЕЛЬНЫХ КОНСТРУКЦИЙ СОВРЕМЕННОГО УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация. В статье проанализирована взаимосвязь сравнительных синтаксем и придаточных сравнительных предложений с точки зрения формально-грамматической и семантико-синтаксической структуры предложений, исследованы деривационные преобразования в системе сравнительных единиц в результате синтаксической деривации, транспозиции сравнительных форм.

Ключевые слова: сравнение, сравнительная конструкция, сравнительная синтаксема, придаточное сравнительное предложение, деривация, трансформация.

Svitlana Roshko

TRANSFORMATION PROCESSES IN THE SYSTEM OF COMPARATIVE CONSTRUCTIONS OF THE MODERN UKRAINIAN LANGUAGE

Summary. This paper examines the relationship of comparative syntaxemes and contracting comparative sentences in terms of formal grammatical and semantic-syntactic structure of sentences investigated derivational transformation comparable units in the system as a result of the syntactic derivation, transposition comparative forms.

Key words: comparison, comparative construction, comparative syntaxeme, subordinate comparative clause, derivation, transformation.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2014 р.

Рошко Світлана Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ».